

ГЛАВНА ПРОКУРАТУРА
 НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Отдел "Нак.съдебен"

№ 11660/97 г.

София 23.02.1998 г.

ДО
 КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
 РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

К.Д. № 6

Обръщение до Съдник

З-к Д. Гочев за искане за изяснение
на диспозитивните чл.12, т.3, 98 - ИСКАНЕ

24.02.98

С. Г.

от ГЛАВНИЯ ПРОКУРОР НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

По чл.150, ал.1 във вр. с чл.149, ал.1,
т.2 и т.4 от Конституцията на РБ

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С § 48 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс /ДВ,бр.64/8.08.97 г./ бе допълнена разпоредбата на чл.269, ал.2, т.3 от НПК в следния смисъл:

Старата разпоредба, в сила до 11 август 1997 г. със съдържание "Съдебното заседание се отлага, когато не се яви защитникът, ако не е възможно да бъде заменен с друг, без да се накърни правото на подсъдимия на защита", бе допълнена, като след думата "защита", бе добавен израз "когато тя е задължителна"

Това допълнение на закона противоречи на Конституцията на РБ и на общопризнати норми на международното право.

I. По противоречието на § 48 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс от 8.08.97 г. с Конституцията на РБ.

1. Съгласно чл.30, ал.4 от Конституцията на РБ "всеки има право на адвокатска защита от момента на задържането му или на привличането му като

обвиняем". А съгласно чл.4, ал.2 от Конституцията "Република България гарантира правата на личността".

Старата редакция на чл.269, ал.2, т.3 от НПК представляваше именно една такава, предвидена по законодателен ред, държавна гаранция за осъществяване правото на обвиняемия, да има адвокатска защита във всички стадии на наказателния процес. С новото "допълнение" на закона, тази гаранция се отменя, т.е. предоставя се възможност на съда да гледа наказателното дело, когато защитата не е задължителна, въпреки, че защитникът не се е явил в съдебно заседание. С "аргумент за противното новото "допълнение" на закона допуска правото на подсъдимия на защита да бъде накърнено, когато защитата не е задължителна, но подсъдимият има защитник, от когато не се е отказал. А това е в противоречие с чл.30, ал.2 и чл.4, ал.2 от Конституцията на РБ.

2. Съгласно чл.31, ал.4 от Конституцията на РБ "не се допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието".

"Необходимото за осъществяването на правосъдието" е, чрез осъществяване на основното начало "равенство на гражданите в наказателното производство /чл.10 от НПК/ да се осигури на страните в процеса възможността да посочват доказателства, да ги обсъждат и анализират, да обосновават свободно своите тези, с оглед на това, спазването на другото основно начало, предвидено в чл.16 от НПК - вземането на решение по вътрешно убеждение да се основава на "обективно, всестранно и пълно изследване на всички обстоятелства по делото", под ръководството на закона.

Ролята на защитника в наказателния процес е да подпомогне обвиняемия при реализиране на тези негови права. И тъй като крайната цел е разкриване на обективната истина - също основно начало на наказателния процес /чл.12 от НПК/, то следва да се приеме, че правото на защита на обвиняемия, по чл.14, ал.1 от НПК, осъществявано чрез друго негово право по чл.51, ал.1 - "да има защитник" е "необходимо за осъществяване на правосъдието".

С посоченото допълнение при сегашната редакция на Чл.269, ал.2, т.3 от НПК се създава едно ограничение на правата на обвиняемия, надхвърлящо необходимото за осъществяване на правосъдието и това е в противоречие с Чл.31, ал.4 от Конституцията на Република България.

Правото на обвиняемия да има защитник е един от основните елементи от правото му на защита, отнасящо се за цялото времетраене на наказателния процес. Лишаването му от съда да се ползва от такава защита в цялата или в част от съдебната фаза, тогава когато защитата не е задължителна по смисъла на чл. 70 от НПК, само защото защитникът му не се е явил в съдебно заседание, без той да се е отказал от него, е грубо нарушение на негово лично право, предоставено му и гарантирано от Конституцията.

Всъщност новата редакция на чл.269, ал.2, т.3 лишава правото на обвиняемия на защита от процесуални гаранции.

3. Новоприетото допълнение на чл.269, ал.2, т.3 от НПК противоречи и на чл.56 от Конституцията на РБ, според който всеки гражданин има право на защита, когато са нарушени или застрашени негови права или законни интереси.

Предоставената на съда възможност да откаже отлагането на делото, когато не се яви защитникът на обвиняемия при незадължителна по чл.70 от НПК защита застрашава реалното и пълноценно осъществяване на правото му на защита.

4. Допълнението на закона противоречи на чл.57 от Конституцията на РБ, според който основните права на гражданите са неотменими. То всъщност отменя част от основното право на адвокатска защита, прокламирано в чл.30, ал.4 от Конституцията и осъществявано в определена фаза на наказателния процес.

5. Съгласно чл.117, ал.1 от Конституцията съдебната власт има конституционното задължение да защитава правата на гражданите. В случая, тя ги нарушава, защото на съда се дава правото да не отложи делото и да го разгледа в отсъствието на защитник, ако защитата не е задължителна.

6. Допълнението на закона от 1997 г. е противоконституционно и поради противоречието му с чл.121 от Конституцията, според който съдилищата осигуряват

равенство и условия за състезателност на страните в съдебния процес.

Според чл.269, ал.1, т.2 от НПК съдебното заседание се отлага, когато не се яви прокурорът, а съгласно т.4 - и когато не се яви частният обвинител или неговият представител, гражданският ищец или неговият представител, гражданският ответник или неговият представител, ако има уважителни причини за това и невяването им би попречило за разкриване на обективната истина. Ако не се яви, обаче, защитникът, независимо дали има уважителни или неуважителни причини за това, делото не се отлага. Обвиняемият и неговият защитник се поставят в неравноправно положение спрямо другите страни в процеса, а това предполага, че съдът не осигурява равенство и условия за състезателност на страните.

Адвокатската защита, освен като лично, прокламирано от Конституцията право е и условие за постигане на реална състезателност на страните с оглед изискването на чл.121, ал.2 от Конституцията, производството по делата да осигури установяването на истината.

II. По противоречието на § 48 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс от 8.08.1997 г. с общопризнати норми на международното право.

1. Предвиденото с § 48 от закона допълнение на чл.269, ал.2, т.3 от НПК противоречи на чл.11, т.1 от Всеобщата декларация за правата на човека, според който обвиняемият има право на публичен процес "по време на който са му били осигурени всички необходими гаранции за неговата защита".

Посоченото "допълнение" на закона лишава подсъдимия от тези гаранции.

2. "Допълнението" на чл.269, ал.2, т.3 от НПК противоречи и на чл.14, т.3, б."b" и б."d" от Международния пакт за гражданските и политически права.

Пактът дава право на всяко лице, обвинено в извършване на престъпление "при пълно равенство" "да разполага с достатъчно време и с необходимите улеснения за подготовка на защитата си и за установяване на връзка със защитник по свой избор", както и "да се защитава лично или чрез адвокат по свой избор".

А това са част от предвидения в чл. 3 от Пакта "минимум от гаранции", необходими за осъществяване на правосъдието.

Една от тези гаранции е предвиденото в чл. 14, ал. 3 от НПК задължение на съда да се предоставят на обвиняемите "всички процесуални средства, необходими за защита на техните права и законни интереси".

С предвиденото в допълнението на закона ограничение на тези права съдът лишава обвиняемия от едно от тези "процесуални средства, необходими за защитата му" - средството, предвидено в чл. 51 от НПК - "да има защитник".

По този начин със сегашната разпоредба на чл. 269, ал. 2, т. 3 от НПК е допуснато не само едно вътрешно противоречие на закона /с чл. 14, ал. 3 от НПК/, но и противоречие с чл. 14, т. 3, б. "b" и б. "d" от Международния пакт за граждански и политически права и с чл. 11, т. 1 от Всеобщата декларация за правата на човека.

Предвид на гореизложеното и на основание чл. 150, ал. 1, във вр. с чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 от Конституцията на Република България,

М О Л Я :

Да се произнесете по искането ми за установяване на противоинституционността и несъответствието с общопризнатите норми на международното право на § 48 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс /обнародван в ДВ бр. 64 от 8 август 1997 година/.

ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

/Ив. Татарчев/

СТ/